
ki látta azt a kisiút?

NÉMETH ISTVÁN

MI VAN A MAMA SZEMÉBEN?

Én mászkálok a mama körül, lábatlankodok neki — „mit lábatlankodsz itt nekem!” —, rá se nézek, és mégis tudom, mit csinál, oda se figyelek, mégis hallom minden szavát. Megérezem, hogy mikor van a mama szemében valami, és én olyankor mindig keringek körülötte. Mi van a mama szemében?

A mama szeme barna. Neki nem olyan szeme van, mint a szomszéd Paula nénié, és nem olyan szeme van, mint a többi nénié. Paula nénié egyszer véletlenül nekiszaladtam, nagyot visított, nézd a kis haramiát, mondta, még fellök. De aztán megismert.

— Te vagy az? — kérdezte.

Leesett a fejemről a sapka, ott volt Paula néni lába előtt, fel kellene kapni és elfutni. De Paula néni nézett engem. Két nagy szemét rám düllesztette. Most még nagyobbra nőttek a szemei, mint máskor. Hozzám ne nyúljon ilyen szemekkel! Mert úgy megmeredtek a szemei, mintha valaki nagy csizmával Paula néni nyakára lépett volna. Nem mertem lehajolni a sapkáért. Paula néni, mikor észrevette, hogy ott hever előtte a földön, belerúgott a sapkába, és az beszállt a bokrok közé.

— Most mehetsz utána — mondta.

Futottam is, örömmel. Már csak attól félttem, hogy Paula néni kiveszi és utánam gurítja a szemét. Mert én már hallottam, hogy van olyan ember, aki néha kiveszi a szemét. Az olyan, akinek üvegből van.

Néha én azt gondolom, hogy minden felnőtt szeme üvegből van. Mert csak mennek, rohannak az utcán, de nem látnak semmit. Az emberek szeme a nagy sietségtől dülled ki, mondtam egyszer Bandinak, de ő nem akarta elhinni, azt állította, hogy a pénzzavartól. Mi az, hogy pénzzavar? A pénz nem zavar senkit.

— Az emberek idegesek, azért vannak pénzzavarban — magyarázta Bandi.

— Tudom, hogy idegesek — mondtam —, tán van szemem, látom.

A Bandi szeme még nem ideges, csak akkor, ha siet valahova, például a W. C.-re.

És a mama szeme se ideges. Mindig megkérdezi, ha bemegyek:

— Valaki már megint bántott?

— Nem bántott senki.

— Látom a szemedet.

— Téged, mama, ki bántott? — kérdeztem meg tőle én is egyszer.

— Ki bántott volna? Senki.

— Akkor mért olyan a szemed?

— Milyen?

— Olyan.

A mama se mondja meg nekem, milyen a szeme akkor, amikor rossz kedve van. Beszaladtam a fürdőszobába, és megnéztem a tükörben, hogy milyen a szemem. Pont olyan volt, mint máskor. Én a szememben nem láttam semmit.

A mamáéban látok. Néha látok, néha nem látok. És ha van a mama szemében valami, mindig észreveszem. Akkor is, ha nem nézek oda. Mert olyankor mindig ott lábatlankodok neki, és tudom, hogy nagy baj van. „Mit lábatlankodsz itt nekem örökké!” — mondja, és amikor nagy baj van, ezt mindig mérgesen akarja mondani.

Bebújok az ágy alá vagy az asztal alá, de ott maradok a mama közelében, tologatom a kisautómat, zúg a motorja, én vagyok a motorja, zúg a motorja, én vagyok a motorja.

A mama szeme olyan, mint a tükör, ha belenézek, meglátom benne magamat.

Csak az ő szemében látom meg magamat. Amikor teljesen nyugodt a szeme. Amikor a mama az ölébe vesz.

— Olyan nehéz vagy már, mint a sár — mondja a mama, amikor fölemel. — Alig bírlak már fölemelni — mondja. — Lassan már föl se bírlak emelni.

Mi lesz akkor? Futni kezd ő is, mint az üvegszeműek?

MI VAN A NAGYMAMÁNÁL?

Nagymamánál van egy első udvar meg egy hátsó udvar. Az elsőben le ne tépd a virágokat vannak, a hátsóban tyúkok, kiscsirkék, kakas, egy nagy rakás rosszvas, aztán sok deszkadarab meg fadarab, egy üres disznóól meg trágyadomb. Ezért én a hátsó udvarban jobban szeretek.

Ott mindig lehet játszani.

A rosszvas közt találtam egy igazi béklyót, amiről először azt hittem, hogy régi ágyúgolyó, de a nagymama fölvilágosított, hogy az egy béklyó. Ezt régen rákötötték a rabok lábára, nehogy elszökjenek. Én is rákötöttem az enyémmre, hogy kipróbáljam, milyen az. Meg se bírtam mozdítani a lábamat.

Nagyapa kovács volt, mielőtt meghalt volna, ezért szedett össze mindenféle béklyókat és rosszvasakat.

A ház végében a műhelye még mindig megvan. Oda is nagyon sze-

retek bemenni, csak a nagymama nem szereti ezt, mert attól fél, hogy magamra rántok valamit, és akkor jaj lesz öneki.

Ezért én a műhelybe mindennap bemegyek. Ott van egy rossz kosárban két kiscica. Igaziak, élők. Már tudnak mászni. Bejön hozzájuk a nagycica, rájuk ül, és megszoztatja őket. Ő az ő mamájuk. Ha ő nincs ott, kiveszem a két kiscicát a kosárból, és az ölembe ültetem őket. Szeretnek az ölemben ülni, és amikor ők elalszanak az ölemben, én meg se moccanok. Néha egész délelőtt alszanak az ölemben, és nagyon szépek.

Nagyon szeretnék én is egy igazi kiscicát. De a mama nem engedi. Azt mondja, van neki így is épp elég dolga. És hogy a macska teleszörözné az egész lakást. Neki a kutya is teleszörözné a lakást. Meglátod, kisfiam, mondta erre apa, veszünk egyszer egy olyan kutyát, amelyik mindennap maga borotválkozik. Mamával nem lehet kutyákról és macskákról beszélgetni. Azok nem városi lakásba valók, mondja. Vegyünk akkor egy olyan házat, mint a nagymamáé! Majd veszünk, mondja, de csak azért mondja, hogy engem lerázzon magáról.

Ezért jobb a nagymamánál. Ott minden van. A padláson galambok. Mindig mondja a nagymama, hogy oda nekem nem szabad fölmászni, mert leesek, és akkor jaj lesz öneki. Én mindig úgy mászok föl a létrán, hogy ő ne vegye észre. A galamb, amelyik egyfolytában ül a fészken, az költi a tojásokat. Láttam már kigalambokat is. Majdnem kopaszok. Csúnyák, ha feléjük nyúlok, kitátják a csőrüket. A galambok nem a nagymamáé, csak odaszógtak a padlásra. Van a padláson még dió és kukorica. És egy nagy láda, amiből egyszer mindent kirakodtam. Sok pókhálós rossz ruha volt benne még egy nagy köcsög, amibe nem mertem belenyúlni. Nagymama szerint a padláson laknak az egerek is, de én még egyet se láttam.

Mindig odaviszek a padláslyukhoz egy üres ládát, fölkapaszkodok rá és kinézek a lyukon. Ezt nagyon szeretem csinálni. Innen látni az egész falut, a sok fát és a sok háztetőt. Lehet látni a templomtornyot is, abban, nagymama szerint, baglyok tanyáznak. Mi az, hogy tanyáznak? Más szóval laknak, mondta a nagymama.

Péter bácsi is mond olyanokat, amiket csak más szóval értek meg. Azt mondta egyszer a nagymamának, hogy siet haza, mert a kocák még nem kaptak. Más szóval a disznók nem ettek. Péter bácsi nagymama szomszédja, sokat szeret beszélni és mindig nagyon gyorsan beszél. És mindig bohóckodik. Mindig áthív hozzájuk, igazi tehenük van, meg egy kistehenük, más szóval kisborjú. Mama a kisborjúra is azt mondaná, hogy nem kell, mert teleszörözi a lakást, de olyan szépet, amilyen Péter bácsi kisborjúja, ő még nem látott. Megsimogattam. Nem bántott.

Nagymamáéknál az utcasarkon van egy bolt. Ez egy régi bolt, nem olyan, mint otthon a mi önkiszolgálónk. Ebben a boltban csak egy néni van. Amikor elküld a kristálycukorért vagy élesztőért, a boltos néni mindig megkérdezi, mit kérsz, aranyoskám? Már adott rágót, csokit, szopókát, és nem is kellett érte fizetni.

Itt minden bácsi és néni megállít az utcán, megkérdezi, hogy hívnak, ki fia vagyok és milyen az élet a városban. Egy néni adott mogyorót, és azt mondta, hogy ő a mi rokonunk, és hogy mikor megyek el hozzájuk.

Mennék én, de nagymama mindig rám parancsol, hogy el ne csavarogjak, mert még el talállok veszni, és akkor jaj lesz őneki.

Nem talállok én elveszni, mondogatom magamban. Elveszni csak a tűszokott, a gomb meg az üveggolyó. A nagymama engem még mindig egészben adott át a mamának, amikor ő jön értem, hogy hazavigyen.

MI VAN A FŐNÖK BEGYÉBEN?

Apa napok óta nagyon levert, de nem mutatja, csak a mamának. „A gyerekeknek nem kell mindent tudni” — mondogatják egymásnak. Én mindent hallok.

Azt is hallom, amikor apa ebéd után azt mondja a mamának:

— Nagyon a begyében lehetek neki.

— De miért? — kérdezi mama.

— Nem tudom. Ha agyonütnének, akkor sem tudnám megmondani.

— Ártottál neki?

— Én?

— Megsértetted?

— Ugyan...

— Befeketítetted mások előtt?

— Olyannak ismersz?

— Hát akkor miért?

— Fogalmam sincs. Egyszerűen a begyében vagyok. És meglátod, a nyakamat fogja törni. A legelső adódó alkalommal.

Figyelem apa nyakát. Kitérik a nyakát? „Legyere onnan, mert leesel és kitérőd a nyakadat!” — mondták egyszer, amikor fölmásztam az asztalra.

És kinek a begyében van apa? Ezt meg fogom tudni. Apa úgyis elárulja egyszer a mamának.

El is árulta. Apa a főnök begyében van! Begye-hegye? Mi az, hogy begye? Mindegy, apa benne van és biztosan nyakig.

Apa mindenben nyakig benne van.

A főnök begyében is.

De abban mások is benne vannak. Egy csomó ember.

— És az a legborzasztóbb, hogy nem tehetsz semmit — mondja apa a mamának megint úgy, olyan hangon, mint amikor olyat közöl, amit a gyerekeknek nem kell tudni.

— Mert mamlaszok vagytok mindnyájan — válaszolja a mama.

A lámpa el van oltva, én pedig fülelek ki a takaró alól.

— Te nem tudod, mi megy ott végbe. Ott most késhegyre menő harc folyik — mondja apa.

Nem említi, hogy hol folyik késhegyre menő harc, de én már azt is megfejtettem. A főnök begyében.

Ebből még nagy baj lesz.

Apa, ahogy hazaér, rögtön, ahogy belép az ajtón, a nyakát keresem, azt nézem, hogy be van-e kötözve fászlival. Mindjárt jobb kedvem kekedik, ha látom, hogy nincs bekötözve. Még nem törte ki a főnök.

— Na, mi újság? — mostanában mindig ezzel fogadja mama apát. És ilyenkor olyan nagyok a mama szemei.

— Még minden a régi — mondja apa kedvetlenül.

— Miért nem tálaltok ki már egyszer neki?
 — Az emberek be vannak rezelve.
 Igen, mert benne vannak a főnök begyében. És ott késhegyre menő harc folyik. Nagy késhegy lehet a főnök begyében.
 És sok ember. Egy csomó ember. Apa különösen.
 — Én különösen a begyében vagyok — mondja apa.
 — Nem igaz, hogy nem törtél borsot az orra alá — mondja a mama. A lámpa el van oltva, én pedig hegyezem a fületem a sötétben.
 „A gyerekek nem kell mindent tudni.”
 — Egyszerűen keresztülnéz rajtam, érted? Mintha levegő volnék. Vagy lépten-nyomon belémköt — mondja apa.
 Sokáig hallgatnak. Aztán megint apa szólal meg:
 — Én ezt nem bírom már soká. Ha te meg a gyerek nem volnátok, már rég aláfütöttem volna. Vagy elmentem volna. Az is lenne talán a legjobb. Ha elmennék...
 — Ugyan, hová mennél? — kérdezi mama.
 — Mit tudom én. Világgá!
 Hangosan ver a szívem.
 Akkor is ilyen hangosan ver, amikor délutánonként az ablakban ágaskodok és apát várom haza. Ha megérkezik, mindjárt jobb kedvem kerekedik.
 Mert nem ment világgá.
 Ezért mindennap várni fogom apát, amíg csak a főnök begyében lesz. Lehet, hogy nem is a begyében van ő, hanem másutt. Csak apa így mondja. Mert a gyerekek nem kell mindent tudni.

MI VAN A PINCÉBEN?

Liften hordjuk le a szemetet a pincébe. A kukák ott sorakoznak a fal mellett. Fodor bácsi minden délután megjelenik, kiskocsit húz maga után, és bedugja fejét a pinceajtón. És mosolyogva mondja:

— No, megteltek a kukáim.

Ezt mindig mondja, ha van ott valaki, ha nincs.

Fodor bácsi a szemetes kannákat hívja kukáknak. Örül, ha tele vannak szeméttel. A kukák örökké tele vannak szeméttel, mert mi az emeletekről örökké ide hordjuk a szemetet.

Egyszer a görkorcsofolyámon odakanyarodtam a szemetespince elé. Nyitva volt az ajtaja. Csak akkor vettem észre a kiskocsit, a nyitott ajtó mögött. A kocsin üres műanyag zsákok voltak. Bent a pincében égelt a villany. A szemeteskannák közt egy öregember hajlongott. Bedugta a fejét a szemeteskannákba. Sokáig csak néztem, aztán megkérdeztem:

— Mit keres ott a bácsi?

Főlegyen esedett, és megfordult. Odajött hozzám, barátságosan rám mosolygott. Lehúzta a kesztyűjét, és bemutatkozott.

— A nevem Fodor.

— Csókolom — mondtam.

— Téged hogy hívnak?

— Kisfiúnak — mondtam.

— Akarsz segíteni?

A hátam mögé dugtam a kezemet.

— Mit keres itt a bácsi? — kérdeztem.

Fölhúzta a kesztyűjét, és visszament a szemeteskannák közé.

— Szóval nem akarsz segíteni? — kérdezte. Beledugta a fejét egy szemeteskannába, és úgy folytatta: — Nem is embernek való ez. — És amikor ismét fölegyenesedett, széttárta a kezét, és mosolyogva mondta: — Mert nagyon szagos, a fene rágja meg. Érted, ugye?

Álltam és hallgattam. A kiskocsit néztem. Négy kereke volt és rúdja is.

Attól kezdve Fodor bácsi mindig megismert.

— Te vagy az, akit kisfiúnak hívnak? — kérdezte, és föltolta homlokán a kalapot.

Néztem, hogy dolgozik. Amikor megteltek a műanyag zsákok, föl rakta őket a kiskocsira, és elindult velük hazafelé.

— Csókolom, Fodor bácsi! — kiáltottam be a nyitott pinceajtón, mert ha nyitva volt a szemetespinca ajtaja, tudtam, hogy Fodor bácsi van bent.

A mama egyszer azt mondta:

— Én ilyen különös öregembert még nem láttam. Egész nap könyékig turkál a szemétben, mégse hagyja el magát. Szinte jó ránézni.

Ezt nem nekem mondta a mama, pedig rajtam kívül más nem volt a szobában, amikor mondta. Magának mondta. Néha olyat is mond magának, amit én egyáltalán nem értek. De azért ő csak mondja.

Legközelebb már nem a kiskocsit nézegettem, hanem Fodor bácsit. Azt, ahogy hajlong a kukái közt, amiknek mindig megőrül, ha tele vannak szeméttel. Kíváncsi voltam, hogy ugyan jó-e ránézni? Fodor bácsira, aki csakugyan könyékig turkál a szemétben.

Mit tud keresgélni mindennap a szemeteskannákban?

Mert oda mi csak banánhéjat, narancshéjat, krumplihéjat, csontot, kenyérmorzsát, hagymahéját, szalonnabőrt, szalámihéjat, kitépelt füzetlapot, száraz kenyérdarabokat, kiégett villanykörtét, törött kávécsészét, elhervadt virágot, romlott befőttet, használt zsilteppengét, kávéaljzat, üres cukorkazacskót, ananászhéjat, tojászhéjat, üres üveget, összetört poharat, dinnyehéjat, almacsutkát, öreg újságot, rossz harisnyát, halpikkelyt, csirketollat, pulykatollat, kinőtt cipőt, törött kanalat, porszívó porát, ételmaradékot és penészes kocsonyát szoktunk bedobálni.

Ezért ez van mindennap a kukában.

Mindegyik kukában ez van.

Fodor bácsit nem érheti meglepetés.

— Van itt minden — magyarázta egyszer. — A sok szemét közül ki kell csak válogatni a használható dolgokat.

Őt vagy hat nyitott műanyag zsák volt mellette.

— Ebbe rakom, látod, a száraz kenyérdarabokat, emebbe meg a krumplihéjat. Megint külön zsákba kerülnek a csontok, ide pedig az üres üvegek — magyarázta.

És pontosan úgy volt, ahogy magyarázta.

— A rongyot a papírral úgyszintén nem szabad összekeverni. Ezért az újságpapírt csomóba, a rongyot zsákba gyűjtöm. És külön zsákba gyűjtöm a tollat. Látod?

Lehúzta mind a két kesztyűjét, a hóna alá csapta őket és rágyújtott.

— Így van ez, kisöcsém — mondta, és összekócolta a hajamat.

— És mit csinál ezzel a sok szeméttel, Fodor bácsi?

— Mit csinállok vele? Megesszük.

— Megeszik?

— Igen, megesszük.

Nagy kerek szemekkel nézett rám, és csak mosolygott. Én meg nem hittem el, amit mondott.

— A szemetet nem lehet megenni, Fodor bácsi — mondtam.

— Dehogynem! Még mennyire, hogy meg lehet.

— A papirost is? A papirost is meg lehet enni?

Nagyot szippantott a cigarettából.

— Mindent meg lehet. Eladom, és úgy — mondta. — Eladom a papirost is, meg a tollat is, meg a rongyot is. Az árán aztán veszek kenyeret, töpörtyűt, tejet. És megeszem. Ugye, hogy mindent meg lehet enni? Na látod. Csak akarni kell.

— A krumplihéjat is eladja?

— Azt nem adom el. Azt megfőzöm, összekeverem korpával, és odaöntöm a malacnak. Azt ő eszi meg. Ő eszi meg a száraz kenyérdarabokat is. Beázatom, és ő nagyon jóízűen megeszi. Ha még látnád, milyen jóízűen eszi! Még a vályút is kinyalja utána.

Hallgattam, és nem tudtam szóhoz jutni. Biztos a csontot is megeszi valaki és az üres üvegeket is. Amit Fodor bácsi kiszed a kukából, azt valaki mind megeszi.

Amit pedig Fodor bácsi ott hagy a kukában, azért másnap reggel jön a nagy szemeteskocsi. A nagy szemeteskocsi hangos csörömpöléssel nyeli el a sok szemetet. A gyomrában megőrli, a város szélén pedig egy nagy-gödörbe mind kiköpi.

Fodor bácsi kiköpte a szájából a cigarettavéget.

— Így van ez, kisöcsém, mifelénk — mondta, és folytatta a munkáját. Vagyis belebújt egy kukába.

És ahogy ő így belebújik a kukába, majdnem mindig olyan, mintha egy nagy vaskalap szorulna a fejére. És mintha sehogy se tudná lerázni a fejéről azt a szörnyű vaskalapot.

Aztán valahogy mégis fölmerül a feje a szemeteskannából. Olyankor mindig megtőrli az orrát meg a szemét.

MI VAN AZ ÚJ FIÚVAL?

A félévi szünet után új fiút kaptunk. Blazsenka néni vezette be az osztályba, mert már becsengettek, amikor az új fiú megérkezett. Blazsenka néni átadta a tanító néninek. A tanító néni beültette Roli mellé, mert már csak ott volt hely.

Mindnyájan őt néztük. Néztük az új fiút.

A tanító néni összeütötte tenyerét:

— Figyelem, folytatjuk!

Folytattuk az órát. Folytatta az új fiú is, kitette maga elé a füzetet, és folytatta. Írta, amit a tanító néni diktált.

A szünetben is egyfolytában csak írt. Körülálltuk, és néztük.

— Mit írsz?

Nem válaszolt.

— Gyűjtöd az autós képeket?

Intett a fejével, hogy igen, de nem nézett fel.

— Mit gyűjtesz még?

Hallgatott.

— Hány éves vagy?

Hallgatott és csak írt.

— Nem tudod, hány éves vagy?

Gyorsan írt nagyon. Nem is rendes betűk voltak azok, csak firkálás.
De nagyon komolyan csinálta.

— Hogy hívnak?

Ráborult a füzetre, már csak a feje búbját lehetett látni.

— Nem tudod, hogy hívnak?

— Józsika.

Ez volt az első szava. De azért írt tovább. Lapozott egyet, és csak írt.

A haja egészen rövidre volt nyírva és kék pulóver volt rajta. A cipője pedig pont olyan volt, mint a Sós Tibié.

Othton mindent elmondtam a mamának.

— Szegény — mondta a mama. — Nagyon szokatlan lehet neki most ott. Honnan jött?

— Nem tudom.

— Biztos faluról. Biztos valami kis falusi riadt verébke lehet.

— Lehet. De semmit se mond, csak mindig ír.

— Ti meg csak bámuljátok, mint egy majmot.

— Nem bámuljuk. Roli megkérdezte tőle, hogy gyűjti-e az autós képeket. Nem válaszolt, csak intett a fejével, hogy gyűjti. A haja egészen rövidre van lenyírva. Mindenütt.

Józsika másnap is csak írt. Blazsenka néni bejött, és mindannyiunkat kizavart az udvarba. Józsikát is.

Kíváncsi voltam, folytatja-e az udvaron az írást. Nem folytatta, csak odaállt a fal mellé. Úgy állt meg ott a fal mellett, mintha valaki ráparancsolt volna, hogy onnan el ne mozduljon.

— Gyere játszani.

Meg se moccan.

— Tudsz játszani?

Intett a fejével, hogy igen.

— Akkor gyere játszani.

Csak állt, és bámult maga elé.

Körülálltuk, és bámultuk, mint egy majmot.

— Nem tudsz játszani.

— De tudok — mondta.

— Ha tudsz, gyere.

Nem mozdult.

— Mennyi kilenc meg három?

Hallgatott.

— Mennyi öt meg kettő?

Megint csak hallgatott.

— Nem tudod mennyi öt meg kettő?

— De tudom — mondta.

— Mondd meg, ha tudod.

Nem mondta meg.

— Mennyi kettő meg kettő?

— Mennyi tíz meg tíz?

— Mennyi egymillió meg egymillió?

— Az hét — mondta. — Öt meg kettő az hét.

— Mama, a Józsika még számolni se tud — mondtam otthon.

— Ki az a Józsika?

— Tudod, az az új fiú.

— Már feleltette a tanító néni?

— Megkérdeztük tőle, hogy mennyi tizenhárom meg kilenc és nem tudta.

— Csak gyötritek szegényt.

— Nem gyötörjük. Szépen hívjuk játszani, de ő nem akar. Semmit se akar.

— Majd akar — mondta a mama. — Neki ott még minden idegen. Megmondta már honnan jött?

— Nem mondta meg. Nem beszél. Fölszólította a tanító néni, akkor is csak hallgatott. Állt, és csak hallgatott. Pedig tudod, milyen könnyűt kérdezett tőle a tanító néni? Azt kérdezte tőle, hogy most milyen évszak van. Mindnyájan felnyújtottuk a kezünket, ő meg csak állt és hallgatott. Akkor Roli megsúgta neki, hogy tél. De ő még akkor se szólalt meg. És akkor a tanító néni szépen rászólt, hogy ne durcáskodjál, Józsika, mert azzal semmire se megyünk.

— Ti pedig élvezitek.

— A szünetben megmondtuk neki, jobb lesz, ha nem durcáskodik. Az Árpi belerúgott.

A mama sóhajtott és azt mondta:

— Arra már megvagytok... a gonoszságra.

Én nem bántottam Józsikát, csak egyszer megszagoltam. De még a hajának sincs szaga. A füle tiszta, a körme is tiszta és az egész Józsikának olyan tisztaság szaga van, mint a nagymama vászontörölközőjének. Csak tisztaságszaga van, semmi más.

Józsika otthonban lakik, onnan jár iskolába. Mert a szülei elhagyták. Ezt a tanító néni mondta, és egyest ír be annak, aki még egyszer bántani meri Józsikát.

— Mi van az új fiúval? — kérdezte a mama, amikor hazaértem az iskolából.

— Semmi. Nincs neki semmi szaga.

— Tán eltűnt?

— Nem tűnt el, mindennap jár az iskolába, de nincs neki szaga.

— Miket beszélsz már megint. Kellene, hogy szaga legyen? — nézett rám a mama.

— Igen. Roli hajának is jó szaga van, Tibi hajának is és mindenkinek, amikor birkózunk. Józsika hajának nincsen szaga. Mert az otthonban nem szagos szappannal mosakodnak.

— Csak honnan szeditek ezeket az örülségeket?! — meresztette rám szemét a mama. — Neked egy gomb már megint hiányzik a kabátodról. Nem győzlek gombokkal. Eszed a gombokat?

Elnevettem magam. Nem eszem, csak biztos már megint leszakadt. Egy gomb olyan könnyen leszakad.

— Az otthonban cseréppel síkálják a gyerekeket — mondtam.

A mama megrázta a fejét, aztán rám parancsolt:
— Átöltözni! — mondta. — Egykettő. Még mindig így állsz?
Egykettő kibújtam a nehéz iskolatászkából.

MI VAN A TAKARÉKPERSELYBEN?

— Igen. Akinek van alaptőkéje, könnyebben boldogul az életben.

— De mi az az alaptőke?

— Egy tekintélyes pénzösszeg.

— És neked, apa, már van olyan?

Egy aranyszínű takarékperselyt hozott nekem apa.

— Ezután ebbe rakod a megtakarított pénzedet — mondta ünnepélyesen. — Ha valakitől kapsz, itt bedobod.

— És hol veszem ki?

— Majd bevisszük a bankba. Ha megtelik pénzzel, bevisszük, ott kinyitják, kiöntik belőle a pénzt egy nagy tepsibe, megszámoljuk, sorba rakjuk, és betesszük a bankba. Mire megnősz, lesz alaptőkéd.

— Alaptőkém?

— Nincs, de neked, látod, lehet. Mert amit most összegyűjtesz, az mind a tiéd lesz. És azt veszel majd rajta, amit akarsz.

— Görkorcsolyát!

Apa mosolygott.

— Összegyűlhet ott még repülőgéprevaló is.

— Azt veszek! Kis repülőgépet.

— Ha szorgalmasan gyűjtögeted a pénzt, nagyot is vehetsz, igazit.

— Igazit? — néztem apára. — Olyan, ami fölszáll a levegőbe?

— Olyat.

Nagyot ugrottam. A takarékperselyben megcsörrent valami.

— Én dobtam bele az első ötöst — magyarázta apa. — A többit már neked kell összegyűjteni. És ha valakitől kapsz, ne az legyen az első, mint eddig, hogy szaladsz a boltba, hanem majd ide beledobod. Mert csak így lesz meg a repülőgéprevaló.

Apa fürkészte az arcomat, és megkérdezte:

— Örülsz neki?

— Örülök — mondtam. Egy kisautónak még jobban megörültem volna, de abba nem lehet beleülni, a repülőbe majd bele lehet, és fjú, fölrepülünk!

Örült a mama is, a takarékperselyt pedig szépen föltettük a tévé te-
tejére.

Ott lepte a por.

A mama azt mondta:

— Ezt a spórkasszát itt csak a por lepi. Nem nagyon akar belepoty-
tyanni a dinár.

— A gazdája biztos jobban szereti a rágógumit — jegyezte meg apa.

Úgy tettem, mintha nem hallottam volna semmit.

Eljött hozzánk a nagymama, kaptam tőle tíz dinárt. Sajnos, papírpénz
volt, így kénytelen voltam elkölteni.

Apa megtudta, és azt mondta:

— Ne gondold, hogy ez a spórkassza a papírpénzt nem nyeli el. El-

nyel az mindent, még mennyire, hogy elnyel, csak meg kell kínálni vele.

Hallgattam. Fölpillantottam a takarékperselyre, és hallgattam. Most is ott porosodott a tévé tetején, mindig ott porosodik, pedig a mama mindennap letöröli róla a port. Olyankor mindig meg is rázza a mama, és csak a fejét csóválja.

— Rakja bele a gyerek? — kérdezi néha apa a mamától.

— Képzelheted — mondja a mama.

— Rá kell vezetni. Rá kell szoktatni.

Várom, hogy mikor szokok rá. Nem akarok rászokni, mert még úgy maradok. „Te örökké maskarászkodsz — pöröl a mama. — Meglátod rászoksz, és úgy maradsz.”

A vendégeket a mama meg apa rászoktatta, hogy a pénzt ne nekem adják, hanem dobják bele a takarékperselybe, mert az úgys az enyém.

Már mindegyik tudja, mit kell csinálni. Odaállnak a tévé mellé, és amikor mindenki odanéz, beleejtenek egy pénzt a spórkasszába.

— Ez a kisiúé — mondják elégedetten.

És nekem meg kell köszönnöm.

— Köszönöm szépen! Köszönöm szépen! Köszönöm szépen!

Sok-sok köszönöm szépen után apával bevisszük a takarékperselyt a bankba, ott kinyitják, kiöntik belőle a pénzt egy tepsibe, apa megszámolja, sorba rakjuk és odaadjuk a bankos néninek. A bankos néni rám mosolyog, a könyvecskét pedig, amibe beírják a pénzt, apa zsebre vágja.

Otthon a mamával mindig megnézik, hogy mit írtak be a könyvecskébe, utána pedig a könyvecskét bezárják a szekrénybe.

— Ez a tiéd — mondják. — Ezt tőled senki el nem veheti.

Az aranyszínű takarékpersely visszakerül a tévé tetejére, és nyeldeszi a pénzt, ha adnak neki.

Én sohase adok neki.

A mama leküld a boltba, hozzak neki, hozok, az aprót leteszem az asztalra. A mama fölveszi onnan, és azt mondja:

— Gyere, ezt bedobjuk a spórkasszába!

— Csak dobd bele, mama — mondom neki —, én megyek le játszani.

Apa és mama néha előveszik a szekrényből a bankkönyvecskét, boldogan összedugják föltötte a fejüket, és ilyeneket mondanak:

— Ha egy év alatt ennyi, akkor tíz év alatt mennyi?

Én is számolok. Ha tíz év alatt ennyi, akkor száz év alatt mennyi? És ha száz év alatt ennyi, akkor ezer millió év alatt mennyi? Na, ki tudja, mennyi?

— Holnap lesz a születésnapod — mondta a mama. — Vegyünk valamit, vagy annak az árát tegyük be inkább a spórkasszába?

— Ahogy akarod, mama.

— Te hogy akarod?

— Úgy, ahogy te, mama.

És ha ezer millió év alatt ennyi, akkor százezer millió év alatt mennyi?

— Ez a kisiúé!

Csörren az aranyszínű takarékpersely a tévé tetején. Ezer százmillió. Mind az enyém.